

Львівський національний університет імені Івана Франка

Географічний факультет

Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

„ Морфологічні особливості алювіальні ґрунти заплави р. Лімниця в межах Передкарпаття”

До захисту
ч. 12-238,
475.

Виконала студентка IV курсу
групи ГрН-41 с

спеціальності 103 Науки про Землю

Джигола Богдан Володимирович

Керівник доц. Наконечний Ю. І.

Національна шкала відмінно

Кількість балів: 90 Оцінка ECTS A

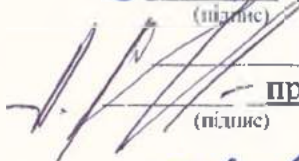
Члени комісії:

проф. Паньків З.П.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

проф. Кирильчук А.А.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

проф. Папіш І.Я.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Львів – 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. ПРИРОДНІ УМОВИ	5
1.1. Геологічна будова та ґрунтоутворні породи	5
1.2. Особливості геоморфологічної будови	7
1.3. Гідрогеологічні та гідрологічні особливості	7
1.4. Кліматичні умови	9
1.5. Рослинність	11
2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ	12
2.1. Вибір і характеристика репрезентативних дослідних ділянок	13
3. МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ҐРУНТІВ	15
ВИСНОВОК	18
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ДЖЕРЕЛ	19
ДОДАТКИ	21

ВСТУП

Заплави рік, як найбільш молоді і динамічні ділянки земної поверхні, являють собою цілковито особливий тип ландшафту, який піддається сильному впливові геологічних і біологічних чинників та знаходиться в стані яскраво вираженого розвитку і перетворення.

Грунтовий покрив річкових заплав, у зв'язку з постійним мандруванням русла ріки і міграцією різних частин заплави, є надзвичайно строкатим, складним і мозаїчним. З цим пов'язано значне поширення в заплавах рік похованих ґрунтів.

На всій території заплави ріки Лімниця у межах Передкарпаття відбуваються аквальні ландшафтно-геохімічні процеси, які є основним чинником формування різноманітності біогеоценозів. Особливості формування ґрунтового покриву і властивості ґрунтів визначаються характером прояву елементарних ґрунтових процесів у заплаві, динамічністю алювіальних та седиментаційних процесів.

Займаючи порівняно незначну площу, алювіальні ґрунти заплави ріки Лімниця, на відміну від зональних ґрунтів, є практично не вивченими з точки зору властивостей і, передусім, генези ґрунтів. Вивчення цих властивостей, насамперед, даватиме змогу визначити доцільність використання алювіальних ґрунтів, які на фоні повсюдного розорювання надзаплавних територій зберегли виключно цінні природні властивості, що обумовлює необхідність використання різноманітних форм їхньої охорони.

Мета дослідження полягає у комплексному вивченні основних типів ґрунтів прируслової частини заплави річки Лімниця у межах Передкарпаття, дослідження генези алювіальних ґрунтів та особливостей морфологічної будови.

Для досягнення мети нам треба вирішити наступні завдання:

- провести аналіз і оцінку природних умов долини річки Лімниця у межах Передкарпаття;
- проаналізувати сучасний стан дослідження генези алювіальних ґрунтів та проблеми їх класифікації;
- провести дослідження морфологічної будови профілю алювіальних ґрунтів.

Об'єктом досліджень ґрунти заплави річки Лімниця у межах Передкарпаття, а саме алювіальні ґрунти прируслової частини заплави р. Лімниця в околицях с. Підмихалля Калуського району Івано-Франківської області.

Предмет досліджень – природні умови території досліджень, дослідження генези і класифікації алювіальних ґрунтів, морфологічні особливості.

Лімниця (Ломниця) – річка в Україні, в межах Калуського і Івано-Франківського районів Івано-Франківської області. Права притока Дністра (басейн Чорного моря). Довжина 122 км, площа басейну 1580 км².

Лімниця бере початок із джерел на північних схилах гори Буштул у Горганах, на висоті близько 1150 м. Тече переважно на північний схід. Впадає у Дністер біля села Шевченкове. У нижній течії тече територією Галицького національного природного парку. Річка служила для лісосплаву до кінця 1950-х років. В межах річки та захисної смуги вздовж берегів завширшки 100 м створено ландшафтний заказник місцевого значення [15].

Річка Лімниця постійно утримує першу позицію в рейтингу найчистіших річок України.

РОЗДІЛ 1

ПРИРОДНІ УМОВИ

За фізико-географічним районуванням України, заплави ріки Лімниця у межах Передкарпаття розташована в межах Калуського фізико-географічного району Передкарпаття у північно-західній частині Івано-Франківської області в Карпатському передгір'ї та гірській частині Карпат. У межах України область Передкарпаття за особливостями рельєфу поділяється на дві під області: Західно-Передкарпатську моренно-зандрову та терасову рівнину і Центрально-Передкарпатську терасову рівнину [19].

1.1. Геологічна будова та ґрунтоутворні породи

Відповідно до тектонічного районування України, територія досліджень лежить у межах Передкарпатського неогенового прогину, який межує з Карпатською складчастою спорудою на південному заході та зі Східно-Європейською платформою на північному сході. Передкарпатський прогин поділяють на дві головні зони – Зовнішню та Внутрішню [7].

Стратиграфія Передкарпаття починається з палеозою, відклади якого розкриті свердловинами тільки у Зовнішній зоні прогину (район Калуша). Юрські породи виявлено тільки свердловинами, вони спостерігаються у Зовнішній зоні Передкарпатського прогину. Трапляються тільки відклади верхньої юри. Ці утворення, потужність яких сягає 150-500 м, представлено породами нижнівської світи (кімеридж-титон). Породи верхньої юри представлено оксфорд-кімериджськими яшмами та яшмоподібними породами, світло-сірими масивними вапняками, які ділянками прориваються базальтовими породами [16].

Крейдові відклади на території представлено морськими платформними і геосинклінальними (флішовими) фаціями. У межах поширення платформних фацій у розрізі крейди виокремлено відклади верхнього альбу, сеноману, турону

і сенону. У літолого-фаціальному відношенні крейдові відклади платформного типу досить неоднорідні. Їх представлено різними літологічними відмінами морських карбонатних, кременистих та уламкових утворень [16].

У період неогену утворюються неглибокі рукавоподібні морські водойми (Закарпатський і Передкарпатський неогенові прогини), в яких протягом усього міоцену продовжується інтенсивне прогинання та накопичення потужних теригенних відкладів моласового типу.

Четвертинний період (плейстоцен, антропоген) – наймолодший період в історії Землі. Четвертинні відклади покривають суцільним шаром майже всю територію Передкарпаття. Серед четвертинних відкладів переважають алювіальні [16].

Відклади нижнього плейстоцену трапляються у вигляді малопотужних галечників. Відклади цього віку описано на найвищих ерозійних ділянках найдавнішої акумулятивної поверхні. Вони поширені на межиріччях Свічі-Сівки, Сівки-Лімниці, Лімниці-Бистриці, а також на високих терасах Дністра [16].

До голоценових алювіальних відкладів належать відклади перших надзаплавних терас, заплав і сучасних русел. Висота першої тераси коливається в межах 2,5-5 м, високого рівня заплави – 1-2 м, низького рівня – 0,5-1 м. Перша тераса простежується в долинах усіх передкарпатських рік. У будові тераси провідна роль належить галечниковим утворенням, які перекриваються супісками або пісками з гравієм і галькою невеликої потужності. Низька заплава та русло складені валунами та галечниками потужністю від 0,5 до 15 м. У межах високої заплави валунно-галечниково-гравійний матеріал у верхній частині перекривається супіщано-суглинковими відкладами потужністю від кількох десятків сантиметрів до 1,5 м [3].

У руслі ріки Лімниця корінні породи перекриті сучасним алювієм – гравієм, галькою і намуллом. Надруслові тераси ріки вкриті алювіальними відкладами верхньочетвертинного, середньочетвертинного і

нижньочетвертинного віку. Верхньочетвертинний алювій, на досліджуваній території, має двошарову будову: зверху залягають суглинки та глини з домішками гравію і гальки товщиною 1,5-2 м, знизу – гравій і галька товщиною 6 м [3].

1.2. Особливості геоморфологічної будови

За геоморфологічним районуванням досліджувана територія належить до області Передкарпаття, провінції Лісистих (Українських) Карпат, провінції Східних Карпат у межах Карпатської гірської країни. Відповідно до загального геоморфологічного районування території України Передкарпаття розташоване в межах Передкарпатської області пластово-аккумулятивних і пластово-денудаційних височин провінції Східних Карпат Карпатської гірської геоморфологічної країни [5-49].

Звивиста ріка Лімниця зі своїми меандрами врізана в сучасний рельєф і має епігенетичний характер. Річкова долина на початку вузька, урвисті береги, далі (нижче) – трапецієподібна, у нижній течії ширина зменшується до 2 км. У районі села Ясень – асиметрична, з низьким правим і підвищеним лівим берегами [20].

Заплава майже по всій довжині двостороння. Річище кам'янисте, у середній течії розгалужується на рукави. Ширина його в Передкарпатті досягає 20-60 м, глибина русла – 2 м. Похил річки – 9,4 м/км. Річка Лімниця асиметрична: правий її берег низький, а лівий – підвищений. Розвинені широкі поздовжні долини, що закладалися вздовж зон м'яких порід еоценового і олігоценного флішу. На схилах долин у місцях відслонення дрібноритмічного флішу з перевагою сланці спостерігаються зсувні явища [5].

1.3. Гідрогеологічні та гідрологічні особливості

За гідрогеологічним районуванням територія досліджень розташована у межах Передкарпатського артезіанського басейну. Особливістю басейну є те, що майже всі води корінних порід є високо мінералізованим розсолем. Їх можна

розділити на два різновиди: розсоли воротищенської товщі та високо мінералізовані води палеогенових і крейдових відкладів, які є переважно контурними водами нафтових і газових родовищ. Розсоли хлоридно-натрієвого складу з мінералізацією до 300 г солей на літр води належать до воротищенської серії, багаті галітом. Залягають вони близько денної поверхні і утворюються в результаті вимивання прісними інфільтраційними водами кам'яної солі із гіпсо-глинистої пачки [20].

Другим різновидом вод корінних порід Передкарпаття є високо мінералізовані води хлоридно-кальцієво-натрієвого складу. Вони є переважно контурними водами нафтових і газових родовищ, і залягають на глибинах від декількох десятків до 2000-3000 м. Їх мінералізація є величиною непостійною як за геологічним розрізом, так і за площею поширення. Гідрохімічні дослідження, проведені нафтовиками, показали, що ці високо мінералізовані води містять підвищену кількість йоду та бромю і можуть бути використані як сировина для добування з них мікрокомпонентів [20].

Підземні води корінних порід Передкарпатського прогину характеризуються також підвищеною температурою, тобто в деяких випадках їх можна віднести до термальних. Як показали матеріали глибокого розвіdkового буріння, води неогенових відкладів хлоридно-натрієво-кальцієвого складу з мінералізацією 50-60 г/л солей мають температуру 27–51 °С. (табл. 1.1)

Водоносні горизонти що належать до елювіально-делювіальних відкладів на схилах карпатських гір, річкових долин Передкарпаття, не є сталими як за площею поширення так і за потужністю та режимом, тому у водопостачанні населених пунктів вони відіграють другорядну роль.

До найбільших витрат води в Лімниці приводять весняне танення снігу та інтенсивні літньо-осінні дощі. Для гідрологічного режиму характерно, що найвищі рівні спостерігаються під час літніх паводків, але в окремі роки вони можуть бути найвищими під час осінніх і навіть зимових паводків.

Весняне підняття рівня починається у середньому в кінці лютого – на

початку березня. Весняна повінь на Лімниці посилюється дощами і тому проходить декількома хвилями. Під час повені вода піднімається від 8 до 166 см, а в окремі роки до 3,5-5,5 м за добу [20].

1.4. Кліматичні умови

За кліматичним районуванням досліджувана територія належить до Атлантико-континентальної кліматичної області рівнинної під області. За агрокліматичним районуванням досліджувана територія лежить у межах підзони достатнього зволоження вологої помірно теплої зони [1].

Вітровий режим певною мірою відображає умови циркуляції повітряних мас над місцевістю. Напрями вітру визначають не тільки загально циркуляційними процесами, але й орографічними чинниками. У районах Передкарпаття протягом року переважають північно-західний і південно-східний напрями вітру [20].

Хід зміни середньорічних температур території характеризуються як помірно континентальні. У липні, найтеплішому місяці, середня температура повітря становить $+19,0 - +19,5^{\circ}\text{C}$, у найхолоднішому місяці січня вона знижується до $-4,1 - -5,5^{\circ}\text{C}$ (табл. 1.1).

Дуже важливим показником, що характеризує термічні ресурси теплового періоду року, є суми активних температур ($>10^{\circ}\text{C}$), оскільки вони виражають потребу рослин у теплі. В районах Передкарпаття розподіл сум активних температур значною мірою залежить від висоти місцевості. В межах більшої частини Передкарпаття суми активних температур становлять $2400-2600^{\circ}\text{C}$.(табл 1.1)

Таблиця 1.1

Середньомісячні та річні температури повітря ($t^{\circ}\text{C}$)

Метео-станція	Висота н.р.м, м	Місяць												За рік
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	

Калуш	290	-5,1	-3,9	1,4	7,7	13,7	16,8	18,7	17,9	13,4	8,1	2,1	-2,4	7,5
Вістова	373	-5,6	-4,1	1,1	7,8	13,8	17,0	18,7	17,8	13,7	7,9	2,0	-2,7	7,6

Головні характеристика режиму зволоження – середні місячні та річні суми атмосферних опадів, а також їхня сума за теплий та холодний періоди року.

Головні характеристики режиму зволоження подано у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Середньомісячна та річна кількість опадів (мм)

Метео-станція	Місяць												За рік
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Калуш	25	24	28	45	63	88	93	84	51	44	37	27	609
Вістова	24	26	30	44	63	90	92	85	52	43	38	25	612

За теплий період в районі випадає близько 73 % опадів від річної норми. Найвологіші літні місяці (червень, липень, серпень), протягом них випадає близько 41 % опадів. Максимум опадів здебільшого припадає на червень-липень. Мінімум опадів припадає на січень-лютий. Загалом для території за рік зволоження є достатнім. Про це засвідчує коефіцієнт зволоження, який коливається від 1,10 до 1,49 [20].

Отже, для території долини ріки Лімниця у межах Передкарпаття характерний атлантико-континентальний клімат, з м'якою зимою та жарким і дощовим літом. Карпати значною мірою впливають на хмарність, випадання опадів, напрям і швидкість вітру. Всі ці доповнюючі фактори, у свою чергу, є важливими регуляторами температурного режиму території.

1.5. Рослинність

Серед чинників ґрунтотворення рослинний покрив відіграє важливу роль. Він є джерелом органічної частини ґрунту. Рослинний покрив впливає на процеси ґрунтотворення як своєю живою масою, так і продуктами опаду.

На території дослідження рослинність представлена головним чином заплавними луками та лісами.

Основні лісоутворюючі породи: дуб, ялиця, в домішках – бук, граб, ясен, липа, клен, модрина, смерека, сосна. Найпоширеніші типи лісу: грабово-буковий ялинник, вологий буково-смерековий суялинник, волога грабово-ялицева бучина [14].

Отже, аналіз природних умов долини ріки Лімниця у межах Передкарпаття засвідчив, що: основною ґрунтотворною породою в заплаві ріки Лімниця у межах Передкарпаття є сучасні алювіальні відклади, які завдяки своєрідним фізичним і фізико–хімічним властивостям у поєднанні з паводковими і повеневими наносами визначають напрям, характер та швидкість процесів ґрунтотворення; серед усіх кліматичних чинників найбільший вплив на формування заплавних ґрунтів мають опади, адже від їхньої кількості залежить частота і тривалість паводків на річках, які, в свою чергу, визначають глибину ґрунтових вод, яка впливає на проходження процесів оглеєння, а також інтенсивність надходження алювіальних наносів на поверхню ґрунту;

У результаті сукупної дії чинників ґрунтотворення в заплаві ріки Лімниця у межах Передкарпаття створюються умови для формування різноманітних за складом і властивостями алювіальних ґрунтів.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ

З метою вивчення особливостей ґрунтового покриву заплави річки Лімниця у межах Передкарпаття, зокрема генези і властивостей ґрунтів, ми застосовували порівняльно–географічний, морфолого–генетичний (профільний) та порівняльно–аналітичний методи.

Одним із перших методів, який використовують у ґрунтознавстві упродовж тривалого часу досліджень, є порівняльно–географічний метод, в основу якого покладено вчення про домінуючу роль чинників ґрунтоутворення, згідно з яким найменша зміна одного із чинників веде за собою зміни в характері ґрунтів. Його засновником вважають В. В. Докучаєва. Суть порівняльно–географічного методу полягає в паралельному, одночасному вивченні ґрунтів і чинників ґрунтоутворення.

Аналізуючи порівняльно–географічний метод, його суть і завдання в ґрунтознавстві, О. А. Роде зазначав, що основний його зміст полягає у паралельному і нерозривному вивченні ґрунтів і природних умов, у яких вони сформувалися, у детальному аналізі найбільш виражених змін у будові та властивостях ґрунтів у зв'язку зі змінами комплексу природних умов або окремих чинників ґрунтоутворення [25]. Проте порівняльно–географічний метод не є головним методом у ґрунтознавстві, його використовують в усіх географічних науках.

Головним методом при ґрунтово–географічних дослідженнях є морфолого–генетичний (профільний) метод. Суть цього методу вичерпно і лаконічно обґрунтував О. А. Роде. Він підкреслював важливість і необхідність використання морфологічного методу для розуміння природи ґрунту, наголошуючи, що морфологічні дані дають змогу створити припущення щодо характеру як сучасного ґрунтоутворення, так і особливостей історичного утворення ґрунту [25].

Як зазначає В. А. Ковда, профільний метод дослідження ґрунтів полягає у вивченні ґрунту не з поверхні та не в межах орного шару, а за сукупністю генетичних горизонтів і на всю глибину ґрунтового профілю. Цей метод змушує

дослідника розглядати всі показники зверху донизу в кожному горизонті, включаючи ґрунтоутворну породу та ґрунтові води, що є надзвичайно важливим у дослідженні заплавної ґрунтів [22].

Головним для кількісної характеристики складу і властивостей ґрунтів та окремих горизонтів є порівняльно–аналітичний метод. Суть його полягає у порівнянні речовинного складу і властивостей твердої фази генетичних горизонтів, з одного боку, та материнської породи – з іншого. Крім того, метод передбачає порівняння складу і властивостей самих генетичних горизонтів у межах ґрунтового профілю [21].

У польових дослідженнях використано експедиційні методи дослідження ґрунтів.

2.1. Вибір і характеристика репрезентативних дослідних ділянок

В основу порівняльно–географічного, морфолого–генетичного та порівняльно–аналітичного методів покладено принцип репрезентативних ділянок. У 2022 році під час виробничої практики у межах заплави річки Лімниця у межах Передкарпаття на території Підмихалецької селищної ради було вибрано одну репрезентативну ділянку, де закладено ґрунтовий розріз, піврозрізів і прикопок. При цьому ми намагались охопити максимальну кількість ґрунтових відмін, розділених на підтиповому та типовому рівнях, які розміщені в прирусловій частині заплави річки Лімниця у межах Передкарпаття.

Модальна ділянка № 1 закладена у прирусловій частині заплави річки Лімниця на землях Підмихалецької селищної ради Калуського району Івано-Франківської області. Закладено ґрунтовий розріз: розріз № 1–К. – у вирівняній прирусловій частині заплави річки Лімниця у межах Передкарпаття. Ґрунтовий покрив представлений алювіальними дерновими глибинно-глеюватими піщано-легкосуглинковими ґрунтами на сучасних алювіальних відкладах (рінняках) (додаток Б, світлина 1 і 2).

Ґрунтові розрізи закладали до материнської породи – сучасних алювіальних відкладів. У розрізах детально вивчали морфологічну будову. За генетичними горизонтами відібрали зразки ґрунту для лабораторно-аналітичних

досліджень. Наявність та характер залягання у профілі карбонатів Кальцію визначили за допомогою розчину 10 % соляної кислоти.

РОЗДІЛ 3 МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ҐРУНТІВ

Вивчення морфологічних ознак є одним із найважливіших і найдавніших методів дослідження ґрунтів, який дає змогу створити уявлення про загальну будову ґрунтового профілю. Потужність, вологість, колір, глибина гумусового забарвлення, гранулометричний склад, структура, складення, глибина залягання і форма прояву карбонатів, наявність новоутворень, включень, характер переходу між горизонтами та інші морфологічні ознаки дають змогу робити деякі припущення щодо якісних відмінностей між горизонтами і можуть дати уявлення про характер режимів, що визначають сучасні процеси генези ґрунтів [9].

Розріз № 1–К закладений 5 м на південний-захід від русла річки Лімниця в межах Передкарпаття і 20 м на південний-захід від Пішохідного моста Калуш–Підмихалля у прирусловій частині заплави річки Лімниця в околицях села Підмихалля Калуського району Івано-Франківської області. (Додаток Б, світлина 2).

Рослинний покрив: кінський щавель, тимофіївка лучна, деревій, подорожник ланцетовидний, конюшина, маргаритка, кульбаба.

Глибина розрізу – 90 см.

Закипання від 10 % розчину HCl – відсутнє.

Оглеєння – з глибини 21 см.

Ґрунтові води – не вскриті.

Ґрунт: Алювіальний дерновий глеюватий щербенистий піщано легкосуглинковий на сучасних алювіальних відкладах.

Nd (0–3 см) дернина;

- H (3–15 см) гумусово-аккумулятивний горизонт, сірий з буруватим відтінком (2.5Y 5/3), свіжий, слабо ущільнений, легкосуглинковий, дрібногрудкувато-зерниста структура, густо переплетені корінцями трав'яних рослин, є включення дрібної гальки, перехід поступовий за кольором і щільністю;
- HP(15–26 см) перехідний до породи горизонт, свіжий, бурий з сіруватим відтінком (2.5YR 4/4), ущільнений, піщано-легкосуглинкова грудкувато-зерниста структура, карбонатна, супіщана, галька і валуни, велика кількість дрібних корінців трав'янистої рослинності, включення гальки і галичника, перехід ясний за кольором і щільністю;
- Ph (27–53 см) слабо гумусова материнська порода, світло бура (10YR 8/3), з жовтуватими прошарками піску і ржавими плямами оглеєння, інтенсивність яких до низу зростає, свіжа, щільна, грудкувата структура, включення алювіального піску, невелика кількість коріння трав'янистих рослин, включення дрібного валуна галичників і гальки, перехід ясний за кольором і щільністю;
- P(h) (54–90 см) ґрунтоутворююча порода, світло-бурий (10YR 6/3), з жовтуватими піщаними прошарками і ржавими плямами оглеєння, свіжа, ущільнена, супіщана, супіщана структура, Fe₂O₃ конкреції, включення великої кількості гальки різних розмірів (2–5 см), поодинокі корінці рослин;

Алювіальні дернові примітивні ґрунти приурочені до прируслової ділянки заплави, а саме прируслової обмілини, яка характеризується значною динамічністю паводкового режиму. Шари відкладеного алювію не встигають освоюватись ґрунтоутворюючим процесом, тому профіль цих ґрунтів майже не

диференційований на генетичні горизонти, а являє собою сукупність слабогумусованих алювіальних шарів.

Морфологічна будова алювіальних дернових примітивних ґрунтів характеризується наявністю на поверхні ґрунту розрідженої дернини потужністю до 3 см, яка складається з слаборозвинутої кореневої системи рослин-піонерів, дуже слабогумусованої материнської породи та шарів алювіальних відкладів різного гранулометричного складу та різної потужності. Типовим прикладом є розріз алювіального дернового примітивного карбонатного супіщаного слабощебенюватого ґрунту на сучасних алювіальних відкладах, закладеного в заплаві р. Лімниця в околицях с. Підмихшля Калуського району Івано-Франківської області.

Отже, в ґрунтах річки Лімниця у межах Передкарпаття простежуються такі основні закономірності:

- ґрунти мають недиференційований тип профілю з розподілом на горизонти: Н – Н_р – Ph – Р;
- оглеєння спостерігається в межах усього профілю алювіальних ґрунтів заплави ріки Лімниця;
- ґрунти ріки Лімниця є карбонатними по всьому профілю;
- порода представлена сучасними алювіальними відкладами – галькою різних розмірів (діаметр від 1 до 10 см);
- з віддаленістю від русла важчає гранулометричний склад (від піщаного до легкосуглинкового).

Висновки

Грунтовий покрив ріки Лімниця формується в результаті генетичного поєднання чинників ґрунтоутворення: сучасні алювіальні відклади, на яких формуються досліджувані ґрунти, визначають напрям, характер та швидкість процесів ґрунтоутворення; від кількості опадів залежить частота і тривалість паводків на річках, які в свою чергу, визначають глибину ґрунтових вод, що впливає на проходження процесів оглеєння, а також інтенсивність надходження алювіальних наносів на поверхню ґрунту; під впливом лучної рослинності в заплаві ріки розвивається дерновий процес ґрунтоутворення, який полягає в накопиченні у профілі ґрунту органічних решток і гумусу, що покращує властивості алювіальних ґрунтів.

Аналіз історико-географічних досліджень алювіальних ґрунтів засвідчив, що формування заплавної ґрунтів характеризується специфічними особливостями, а наявність різних поглядів і думок стосовно питання генези, складу, властивостей, класифікації та використання алювіальних ґрунтів свідчить про проблематичність їхнього вивчення.

За особливостями морфологічної будови профілю досліджувані ґрунти належать до недиференційованого типу з розподілом на горизонти: Н – Н_p – Р_h – Р.

Гранулометричний склад алювіальних ґрунтів ріки Лімниця змінюється від піщаного у прирусловій частині, до легкосуглинкового – у центральній частині заплави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріанов М. С. Клімат / М. С. Андріанов // Природа Українських Карпат. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1968. – С. 87–101.
2. Гавриш Н. С. Правова охорона ґрунтів в Україні / Н. С. Гавриш. – Одеса, 2008. – 228 с.
3. Заморій П. К. Четвертинні відклади України. – К. : Вид-во КДУ, 1961. – 551 с.
4. Голубець М. А. Концептуальні засади сталого розвитку гірського регіону / М. А. Голубець, П. С. Гнатів, М. П. Козловський, О. Г. Марискевич та ін.. – Львів : Поллі. – 2007. – 288 с.
5. Кравчук Я.С. Геоморфологія Передкарпаття. – Львів: Меркатор, 1999. -188 с.
6. Наконечний Ю. І. Ґрунти заплави ріки Західний Буг / Ю. І. Наконечний, С. П. Позняк. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011.–220 с.
- 7.Трускавецький Р. С. Технологія контурно-фітомеліоративного виробництва / Р. С. Трускавецький, Є. Г. Мамонтова. – Харків, 2005.
8. Позняк С. П. Орошаемые черноземы юго-запада Украины / С. П. Позняк. – Львов : ВНТЛ, 1997. – 240 с.
9. Полупан М. І. Класифікація ґрунтів України / М. І. Полупан, В. Б. Соловей, В. А. Величко / [за ред. М. І. Полупана]. – К.: Аграрна наука, 2005. – 300 с.
- 10.Заморій П.К. Четвертинні відклади України. – К.: Вид-во КДУ, 1961. – 551 с.
- 11.Гофштейн И.Д. Геоморфологический очерк Украинских Карпат. – К., 1995. – 84 с.
12. Палієнко В.П., Барщевський М.С., Бортник С.Ю. та ін. Загальне геоморфологічне районування території України // Український географічний журнал, 2004. - №6. – С. 3-11
13. Водний кодекс України від 6 червня 1995 року // Відомості Верховної Ради України. – 1995.
14. Геоботанічне районування Української РСР. – К. : Наук. Думка, 1977. – 304с.
15. Географічна енциклопедія України : [у 3 т.] / редкол.: О. М. Маринич (відповід. ред.) та ін. – К., 1989–1993.

16. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2002.
17. Природа Івано-Франківської області / За ред. К. І. Геренчука. – Львів : Вища школа, 1973. – 168 с.
18. Природа Українських Карпат. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1968. – 266 с.
19. Природа Украинской ССР. Геология и полезные ископаемые / Шнюков Е.Ф., Чекунов А.В., Вялов А.С. и др. – К.: Наукова думка, 1986. – 184 с.
20. Атлас почв Украинской ССР / Под ред. Н.К. Крупского, Н.И. Полупана. – К.: Урожай, 1979. – 160 с.
21. Роде А. А. Система методов исследования в почвоведении / А. А. Роде. – Новосибирск : Наука, 1971. – 92 с.
22. Ковда В. А. Основы учения о почвах. Общая теория почвообразовательного процесса. / В. А. Ковда. – М. : Наука, 1973. – Кн. 1. – 432 с.

Додаток А

Рис.1. Фрагмент картосхеми закладання модальної ділянки № 1-К

Додаток Б

Світлина.1. Місце закладання розрізу №1–К
(прируслова частина заплави р. Лімниця у межах Передкарпаття)

Світлина.2. Алювіальний дерновий глеюватий щебенистий піщано легкосуглинковий на сучасних алювіальних відкладах(Розріз №1-К.)

Відгук

на курсову роботу студента IV курсу кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів
географічного факультету Львівського національного університету
імені Івана Франка

Джиголи Богдана Володимировича

«Морфологічні особливості алювіальні ґрунти заплави

р. Лімниця у межах Передкарпаття»

У заплавах рік ґрунтовий покрив відзначається значною строкатістю у просторі і динамічністю в часі. Ґрунти долин рік є наймолодшими ґрунтами і водночас найродючішими. Умови ґрунтоутворення в різних областях заплави настільки різні, що на невеликій відстані можуть утворюватися різні типи ґрунтів, які відрізняються своїми морфологічними, фізичними та фізико-хімічними властивостями. Проте все частіші випадки їхнього нераціонального використання (в основному розорювання) зовсім не сприяють збереженню та відтворенню їх ґрунтово-ценотичного біорізноманіття. Тому з метою максимально ефективного їх використання у господарських та інших цілях у повній відповідності до екологічних умов необхідно проводити детальні ґрунтові дослідження алювіальних ґрунтів заплав рік.

Метою виконання курсової роботи студента було комплексно дослідити природні умови долини річки Лімниця у межах Передкарпаття, а також, на основі власних польових досліджень, встановити особливості морфологічної будови поширених там алювіальних ґрунтів.

Джигола Богдан досліджував ґрунти заплави річки Лімниця (права притока р. Дністер). З метою комплексних досліджень цих ґрунтів було закладено серію ґрунтових розрізів, піврозрізів і прикопок у межах заплави річки, у яких детально описано морфологічну будову кожного генетичного горизонту і ґрунтового профілю загалом. Відібрано зразки для подальших лабораторних досліджень фізичних і фізико-хімічних властивостей ґрунтів.

В процесі виконання курсової роботи студент опрацював значну кількість літературних джерел щодо чинників ґрунтоутворення долини річки Лімниця на Передкарпатті, грамотно оформив морфологічний опис, виконаний ще в польових умовах, найбільш поширених ґрунтів досліджуваної території.

Всі польові і камеральні дослідження виконані студентом самостійно, запозичень у роботі немає.

За своєю актуальністю, повнотою викладу, змістом, науково-практичним значенням робота Джиголи Б.М. «Морфологічні особливості алювіальні ґрунти заплави р. Лімниця у межах Передкарпаття» відповідає вимогам, які ставляться до курсових робіт, що дає нам підстави рекомендувати її до захисту.

Науковий керівник роботи,
кандидат географічних наук,
доцент

Юрій Наконечний

РЕЦЕНЗІЯ
на курсову роботу студента 4-го курсу кафедри
грунтознавства і географії ґрунтів
Джиголи Б.М.
«Морфологічні особливості алювіальні ґрунти заплави р. Лімниця у межах
Передкарпаття»

Рецензована курсова робота студента Джиголи Б.М. «Морфологічні особливості алювіальні ґрунти заплави р. Лімниця у межах Передкарпаття» є без сумніву актуальним і необхідним дослідженням, оскільки у ній комплексно досліджено чинники ґрунтоутворення та особливості морфологічної будови сформованих на цій території дернових ґрунтів. Це має значення для уточнення номенклатури ґрунтів, меж ґрунтових відмін, а також для оптимізації їхнього господарського використання в долині річки Лімниця.

Алювіальні ґрунти заплави річки Лімниця, на відміну від зональних підзолистих ґрунтів, є ще недостатньо вивченими з точки зору властивостей цих ґрунтів. Комплексні дослідження алювіальних ґрунтів даватиме змогу визначити доцільність їхнього використання, дозволить встановити справжню вартість цих земель. Завданням курсової роботи було провести аналіз і оцінку природних умов долини річки Лімниця у межах Передкарпаття, а також дослідити морфологічну будову профілю алювіальних дернових ґрунтів. Із цими завданнями студент впорався у повному обсязі.

Курсова робота викладена на 22 сторінках друкованого тексту. Складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, ілюстрована кольоровими світлинами профілю і місця закладання розрізів ґрунтів. Логічна структура рецензованої курсової роботи вказує на розуміння автором проблематики досліджень в обраній сфері.

Перший розділ присвячений вивченням чинників ґрунтоутворення: охарактеризовано геологічну будову і ґрунтоутвірні породи, геоморфологічну будову, гідрогеологічні та гідрологічні особливості, клімат та рослинний покрив долини річки Опір. Другий розділ присвячений характеристиці методів досліджень і модальної ділянки закладання ґрунтових розрізів, піврозрізів і прикопок. У третьому розділі охарактеризовано морфологічну будову профілю ґрунтів. Позитивно, що опис профілів супроводжується кольоровими ілюстраціями профілів ґрунтів.

З наповнення роботи зрозуміло, що вона виконана на основі власних польових досліджень, що позитивно відображається на якості роботи.

В якості зауважень зазначимо наступне: у курсовій роботі зустрічається невелика кількість технічних недоліків, граматичних та стилістичних помилок; нечітко структуровані висновки до курсової роботи.

Загалом, вважаємо, що курсова робота студента Джиголи Б.В. «Морфологічні особливості алювіальні ґрунти заплави р. Лімниця у межах Передкарпаття» виконана на високому фаховому рівні та відповідає вимогам, які ставляться до курсових робіт, а при належному захисті заслуговує оцінки «відмінно».

Рецензент
Доктор географічних наук,
професор кафедри ґрунтознавства і
географії ґрунтів

Кирильчук А.А.